

Housing First als **systemaanpak**. Wat vraagt dit van Nederland?

Nederlandse versie van de paper gepubliceerd zoals gepubliceerd in de *European Journal of Homelessness*.

Melanie Schmit | Housing First Nederland

Dr. N.F. (Nienke) Boesveldt PhD | Onderzoeksinstituut
Nienke Boesveldt | Universiteit van Amsterdam

Anke Jansen | Housing First Nederland

Wat vraagt dit van **Nederland?**

Om tot een succesvolle Housing First systeemaanpak in Nederland te komen putten we uit de ervaring die we in Nederland sinds 2006 hebben opgedaan met het ontwikkelen van Housing First voor langdurig dakloze mensen met multiproblematiek in navolging van het Pathways to Housing model uit de Verenigde Staten, en uit de Finse ervaring met hun succesvolle Housing First aanpak. Leidend zijn de bewezen effectieve kernprincipes zoals beschreven in de Housing First Nederland gids. In het voorjaar van 2022 besloot de Nederlandse regering om dakloosheid aan te pakken door Housing First uitgangspunten centraal te stellen.

Dit 'innovatieve' beleid richt zich op burgers die dak- en thuisloos zijn, of het risico hierop lopen door huisuitzetting of het verlaten van instellingen. Deze beleidsrichting kan worden gezien als een antwoord op de forse toename van dakloosheid in de afgelopen tien jaar waarin volgens conservatieve cijfers bijna 40.000 mensen in Nederland feitelijk dakloos zijn. Het beleidsprogramma wordt gebaseerd op het succes van lokale Housing First programma's, die tot nu toe niet de landelijke aandacht hadden die nodig was.

De ontwikkeling van Housing First in Nederland valt te omschrijven als een 'bottom-up' groei. In het najaar van 2022 zijn er in 93 gemeenten 47 Housing First praktijken. Dit maakt dat er voorzichtig gesproken kan worden over aanknopingspunten voor een landelijke dekking, wat van groot belang is voor de nationale uitrol van het programma. De huidige realiteit voor dakloze personen in Nederland is vooralsnog, dat de kans dat zij gebruik kunnen maken van Housing First wordt geschat op 10%.

Het merendeel van de hulp geboden aan dakloze personen betreft tijdelijke oplossingen, waarin kwetsbare personen afwisselend verblijven zonder zicht op een duurzame oplossing. Van dit systeem is bekend dat dit relatief duur en ineffectief is (Boesveldt, 2015; Van Everdingen e.a. 2021). Tot op heden ontbreekt een meer gecoördineerde, overheidsgestuurde aanpak op een (echt) duurzaam einde van de dakloosheid, zoals het geval is in Finland.

Deze paper beschrijft aan de hand van de acht kernprincipes van Housing First, de status quo en benodigde doorontwikkeling voor een succesvolle Nederlandse systeemaanpak Housing First.

1. Huisvesting als mensenrecht

Bij dit recht spelen twee aandachtspunten: het gebrek aan beschikbare, betaalbare woningen en de onvoorwaardelijke toegang hiertoe. De Nederlandse overheid kent enerzijds een 'inspanningsverplichting' tot het realiseren van voldoende woningen, en geen juridisch recht op een woning waarop aanspraak gedaan kan worden. Anderzijds beschikt Nederland, anders dan andere Europese landen, over een relatief grote sociale woningvoorraad. Deze is echter aanzienlijk geslonken en particuliere huur ligt buiten het blikveld. Gemeenten, verantwoordelijk voor de planning van voldoende (tenminste 30%) sociale huisvesting, realiseren onder druk van verschillende belangen onvoldoende sociale woningvoorraad.

Men ziet in de huidige geprioriteerde woningtoewijzing aan dakloze personen, dat deze moeten 'concurreren' met andere kwetsbare, geprioriteerde woningzoekenden, zoals statushouders. Ook zijn de benodigde woningen voor uitstroom uit opvangvoorzieningen of beschermd wonen, niet standaard vastgelegd in lokale prestatieafspraken tussen gemeente en corporaties.

Voor een succesvolle systeemaanpak is het noodzakelijk dat volkshuisvesting (weer) een landelijke prioriteit wordt, en dat gemeenten voldoende sociale woningvoorraad realiseren. Te meer is sturing op de lokale praktijk van deze landelijk geformuleerde doelen van belang. Goed onderbouwde en afdwingbare prestatieafspraken, waarin dakloze mensen als prioriteitengroep worden aangemerkt, zijn voorwaardelijk voor de systeemaanpak. Daarnaast omvat deze een gevarieerd woonaanbod (verschillende type verhuurders, woningen, verspreid of geclusterd), dat altijd gericht is op permanente bewoning. Tenslotte dient, om dakloosheid te voorkomen, een effectief systeem van vroegsignalering en passende ondersteuning in betere samenwerking met het voorliggend veld te worden ingericht. Onderdeel hiervan is dat een uitzetting alleen gebeurt in de vorm van meer passende herhuisvesting elders, en niet leidt tot dakloosheid.

In een systeemaanpak Housing First gelden geen aanvullende vereisten voor het verkrijgen van de woning, en hoeven geen stappen of overige voorzieningen worden doorlopen om bewijs te leveren 'klaar' te zijn om te wonen. Deze onvoorwaardelijke toegang betekent een behoorlijke cultuurverandering voor zowel de begeleidende als de huisvestende sector. Hoewel reeds breder draagvlak bestaat voor het idee dat beginnen met een woonplek een effectieve methode is, blijft de neiging om te beoordelen wie er zelfstandig zou kunnen wonen in de wijk en dus toegang krijgt tot huisvesting alom vertegenwoordigd.

2. Eigen keuze en regie

Een bewezen effectief principe van Housing First is autonomie als het vertrekpunt van herstel. Het recht op zelfbeschikking staat hierin centraal, waarbij vragen aan deelnemers als “Hoe wil jij je leven leiden, wat is jouw woonwens en welke ondersteuning wil jij ontvangen?” passend zijn. Housing First respecteert op deze manier meningen en keuzes, en werkt krachtgericht zodat een deelnemer kan bouwen aan een leven zoals deze dat wil. In de individuele ondersteuning betekent dit dat er niet over mensen beslist wordt, maar dat iemand volwaardig (mee)beslist op alles wat zijn of haar leven raakt. Mensen die dakloos zijn of riskeren dakloos te worden, zijn volwaardige burgers met rechten, en dienen in staat te worden gesteld autonoom te kunnen meepraten en meebeslissen over besluiten die hen raken. Niet langer lost de hulpverlener een deelnemers' problemen op om iemand 'beter' te maken, maar ondersteunt deze bij de eigen oplossing.

1

Eigen keuze en regie passen bij termen die met de WMO of Jeugdwet gemeengoed zijn geworden, en zijn al vaker van toepassing bevonden op andere doelgroepen dan dakloze personen, zoals jeugd, ggz-cliënten of ouderen. Terwijl ouderen langer zelfstandig blijven wonen, is hiermee in de daklozensector nog te veel gewacht. Door deze visie nu ook toe te passen in deze sector, komt een hulpverlener automatisch in meer en andere dilemma's. In dit principe ligt er voor 'care as usual' dan ook nog een belangrijke veranderopgave, wat vraagt om goed luisteren, uitgaan van vertrouwen, de houding van expert opgeven, en tegelijkertijd niet 'lui' hulpverleners maar een actieve aanpak blijven hanteren. Deze inhaalslag in het onderwijs en het breed delen van de bewezen effectieve Housing First principes zijn voorwaarden voor een effectieve systeemaanpak.

3. Scheiden wonen en zorg

Zoals onder het eerste punt besproken, gelden bij de geprioriteerde toewijzing van corporatiewoningen in Nederland, vaak aanvullende voorwaarden over verplichte begeleiding of intermediaire verhuur. Hierdoor is er geen sprake van scheiden van wonen en zorg. Deze staande praktijk is met de komst van Housing First niet veranderd en door breder ambulantiseringbeleid zelfs geïntensiveerd. Deze intensivering wordt vanuit woningcorporaties enerzijds verklaard door het gebrek aan langdurige, flexibele en passende ondersteuning. Corporaties geven aan, zich in weekenden en avonden 'als roepende in de woestijn te voelen' (Boesveldt, 2020a). Anderzijds blijkt dat bij geprioriteerde toewijzing, op voorhand stigmatiserende voorwaarden worden gesteld, zoals 'géén verslaafden' en het vereisen van budgetbeheer.

Stigmatiserende denkbeelden over dakloze personen onder beleidsmakers, sociaal werk, woningcorporaties en bestuurders leiden tot- en worden gevoed door buurten die ex-dakloze mensen niet welkom heten en burens die er onterecht vanuit gaan dat de overlast wel bij 'die Housing First huurder' vandaan zal komen.

Er zijn ook kansen. Zo spreekt de staatssecretaris in zijn recente beleidsvoornemens over "een permanente eigen woonplek (...), met een huurcontract dat op eigen naam staat en passende (ambulante) begeleiding op maat." (Brief, 2022). Dit sluit aan bij de visie van zorgaanbieders, die het wonen graag normaliseren. Het huidige verhuurderschap zadelt zorgorganisaties op met een ongebruikelijke, inhoudelijke en administratieve last, en een fors financieel risico. Zo kan de dubbelrol van verhuurder en ondersteuner schadelijk zijn voor de vertrouwensrelatie met de deelnemer, daar de begeleidende instantie de huurder ook kan uitzetten. Ook leiden vormen van intermediaire verhuur er voor woningcorporaties toe, dat zij niet weten 'wat voor een vis zij in de kuip hebben', als het huurcontract uiteindelijk wordt omgezet. Tenslotte hangt het door corporatie (en zorgaanbieders) ervaren gebrek aan continue en passende begeleiding samen met gemeentelijke financiering van lokale zorgaanbieders. Passende ondersteuning kan het benodigde draagvlak bij woningcorporaties mogelijk verhogen om af te stappen van de koppeling wonen en zorg. Het scheiden van wonen en zorg zou zo tot nóg effectievere uitkomsten kunnen leiden in Nederland.

4. Herstel oriëntatie

Naast theoretisch bewijs (Devotta et al., 2016; Fortuna et al., 2022; Voronka, 2019) fungeren ervaringsdeskundigen als levend bewijs dat herstel mogelijk is. De aanwezigheid van een ervaringsdeskundige helpt de mensen die het betreft en professionals continu hun onbewuste aannames over de (on)mogelijkheden van herstel te bespeuren en maakt bewust van (zelf)stigmatisering. De inzet van ervaringskennis en ervaringsdeskundig personeel maakt een belangrijk onderdeel uit van het template om ondersteuning vorm te geven gebaseerd op principes van herstel, gelijkwaardigheid en emancipatie. Bij het werken met mensen die lange periodes van dakloosheid hebben meegemaakt, is het vaak de ervaringsdeskundige die zich het beste kan verhouden tot de situatie van de deelnemer en daarmee diepgaand vertrouwen kan winnen. Aansluiting vinden bij (dreigend) dak- en thuisloze mensen is van vitaal belang. Hier zijn teams het beste toe in staat wanneer deze gevoed worden door verschillende kennisbronnen en ervaringen. Dit gebeurt echter nog onvoldoende.

Ervaringsdeskundigheid krijgt binnen Nederlands onderzoek en uitvoeringspraktijk nog onvoldoende aandacht en vraagt om een stevige boost. Zo blijkt uit onderzoek (Jurgens en Boesveldt, aanstaande) dat ggz-cliënten pas aan het eind van hun behandeltraject, in aanraking komen met vormen van cliëntenparticipatie en ervaringsdeskundigheid. Tegelijkertijd blijkt uit dezelfde studie hoe een groot deel van ggz-cliënten de eigen ervaring wil inzetten, ten behoeve van anderen. Hieruit blijkt dat het potentieel van het opleiden en inzet van ervaringskennis en ervaringsdeskundigen groot is. Uit ander onderzoek (Boesveldt, 2019a) komen echter ook een aantal belangrijke barrières naar voren. Zo hebben zorg- en opvangorganisaties moeite vacatures voor ervaringsdeskundigen gevuld te krijgen en om deze in teams te positioneren en uiteindelijk te behouden.

De belangrijkste veranderopgave, teneinde betere aansluiting te vinden bij dak- en thuisloze personen, is professionalisering en normalisering van de inzet van ervaringsdeskundigheid nodig. Met de hier gewenste ontwikkeling is met herstelacademies een begin gemaakt, en ook de toekomstvisie van de ggz besteed hier aandacht aan. Een integratie van kennis van beide ontwikkelingen draagt hier positief aan bij.

5. Schadebeperking

Bij schadebeperking (in het engels: 'harm reduction') ligt de nadruk op het beperken van negatieve effecten van middelengebruik (en onbehandelde psychiatrische symptomen), zonder per definitie het gebruik zelf terug te dringen. Binnen de Housing First teams in Nederland is Harm Reduction een redelijk bekend begrip. Echter blijkt uit onderzoek onder Housing First deelnemers met verslavingsproblematiek en verslavingszorgaanbieders, dat in Nederland vanuit de verslavingszorg een te eenzijdige nadruk ligt op het Minnesota twaalf stappenplan en abstinentie. Zo accepteert de Minnesota benadering geen middelengebruik als zelfmedicatie.

Zo vertelt Ralph (<35 jaar) die thuis afkickt van een crackverslaving, hoe het roken van één of twee jointjes per dag een middel is waarmee hij een verwoestender verslaving het hoofd kan bieden. Hij vertelt dat hij liever wiet gebruikt dan wat hij ziet als gelegaliseerde drugs van psychiaters, zoals methadon:

Ik heb in mijn leven vijf of zes keer in een kliniek gezeten. Het twaalf stappen Minnesotaplan. (...) Ik heb dan meer vrede met hoe ik het nu probeer. Dat is gewoon mijn oogkleppen opzetten en mijn jointje pakken. En mezelf geen medicijnen laten aansmeren, want dat wil [aanbieder verslavingszorg] nu. Concerta, Ritalin en toch weer ADHD vaststellen. Medicatie. Ik ken ze allemaal met methadon en de antidepressiva's en hun Concerta. Die zitten net zo goed aan de drugs, maar dan is goedgekeurd omdat de dokter het heeft voorgeschreven. Ik denk dat ik hier ouder mee wordt.

Ralph woont nu ruim twee jaar in een zelfstandige woning via Housing First. Zeker vijf keer per week komt begeleiding van Housing First en de verslavingszorg langs. Hij is zeer tevreden met de veiligheid die de woning hem biedt. Omdat bij een verslaving het meest kwetsbare moment ontstaat na klinische opname bij terugkomst in de gebruikelijke omgeving, zou hij liever vanuit huis kunnen afkicken en verder werken aan zijn herstel.

De kennis over dit onderdeel van Housing First, schadebeperking, betreft specialistische kennis, waarvan het besef van het principe tegelijkertijd van belang is voor gemeenten, woningcorporaties en zorgaanbieders. Ook is algemene kennis hierover van belang voor een breder publiek met name om stigma tegen te gaan. Deze expertise bestaat ook vanuit ervaringsdeskundigen op dit terrein, die hierin een belangrijke rol kunnen vervullen.

6. Actief betrekken zonder dwang

Terwijl reguliere hulpverlening gaat over beheersen, beschermen en het zoveel mogelijk inperken van risico's, verlegt Housing First de focus naar hoop, vertrouwen en positiviteit. Er wordt gericht op wat wel mogelijk is, waar heen te gaan en hoe samen tot iets nieuws te komen. Risico's nemen hoort hierbij, die geven juist kans op groei.

Housing First vraagt van hulpverleners de vaardigheid om met een positieve benadering mensen te verleiden tot de hulp die zij kunnen gebruiken. Het contact wordt gekenmerkt door warmte, respect en compassie. Er wordt dan ook gewaakt voor hiërarchische machtsverhoudingen. Een Housing First begeleider is wel degelijk assertief, want zoals in elke goede relatie is de communicatie eerlijk, echter nimmer dwingend.

Van Loenen en haar collega's (2018) laten zien hoe onder Housing First deelnemers naar voren komt dat juist de houding van hun begeleiders een groot verschil maakt ten opzichte van eerdere hulp. Zij spreken over warm, liefdevol contact, vertrouwen en acceptatie. Zij noemen meer vrijheid en minder sturing, terwijl ze tegelijkertijd meer betrokkenheid ervaren. Uiteindelijk is de relatie tussen begeleider en deelnemer de bepalende factor voor de uitkomst van een traject.

Dit betekent dat dit expliciet en in relatie tot deze doelgroep in het curriculum moet komen van MBO's, HBO's en Universiteiten. En daarnaast zullen er lokaal, landelijke open opleidingsdagen beschikbaar moeten komen voor een ieder die een rol speelt in het proces van iemand die (dreigend) dakloos is.

7. Persoonsgericht traject

Een persoonsgericht traject gaat om het organiseren van ondersteuning rondom een individu aangepast aan zijn of haar behoeften en biedt dat wat nodig is om succesvol zelfstandig te wonen. Het uitgangspunt is dat de ondersteuning zich constant aanpast aan de deelnemer en niet verwacht dat de deelnemer zich aanpast aan het aanbod. Dit betekent dat iemand zelf bepaalt welke ondersteuning hij/ zij wil ontvangen, wanneer en van wie.

Terwijl hier in het recente verleden wel goede voorbeelden van zijn geweest, wordt een integraal, persoonsgericht, passend aanbod op verschillende levensdomeinen momenteel bemoeilijkt door schotten in wet en regelgeving, een gedecentraliseerd stelsel met verschil in (inrichting van) voorzieningen, verkokering en wachtlijsten en/of door de rolopvatting van de begeleider en diens organisatie.

1

Budgetten voor zorg en ondersteuning dienen hiertoe duurzaam, toereikend en non-bureaucratischer ter beschikking te worden gesteld, en te worden ingezet door zorgorganisaties. Hierdoor kunnen zorgverleners een persoonsgerichte inzet realiseren en kwaliteit garanderen. Een dergelijk wenselijk systeem van 'high trust, high penalty', kent veel vrije regelruimte en vertrouwen in professionals, terwijl tegelijkertijd een heldere kwaliteitsnorm geldt, welke zowel bij zorgorganisaties als haar financier bekend is, en waar men elkaar aan houdt.

Op dit moment blijkt echter uit (nog niet gepubliceerd) onderzoek van de Universiteit van Amsterdam, dat wanneer deze vrije regelruimte er vanuit de gemeente voor zorgorganisaties is, institutionele barrières binnen een zorgorganisatie ervoor kunnen zorgen dat deze vrije regelruimte en voldoende budget niet bij de uitvoerende zorgverleners terechtkomen of bekend zijn. Daarmee ontbreekt dan alsnog de benodigde regelruimte.

Dit heeft enerzijds te maken met het gebrek van 'accountability', rekenschap binnen de Nederlandse bestuurscultuur en anderzijds met het ontbreken van een Nederlandse kwaliteitsnorm Housing First. Deze zou helpend zijn bij het bewaken van het concept, de verbetering van de kwaliteit van de Housing First dienstverlening en de aantoonbaarheid ervan voor de opdrachtgever en eindgebruiker.

Aanknopingspunt voor de kwaliteitsnorm vormen de uitkomsten en instrumenten van het Trimbos-onderzoek dat begin 2023 wordt opgeleverd. Vervolgens kan met relevante partijen tot een Nederlandse kwaliteitsnorm worden gekomen.

8. Flexibele ondersteuning voor zo lang als nodig

Langdurige en flexibel in te zetten betrokkenheid zorgt voor een duurzaam effect in Housing First trajecten. Om succesvol zelfstandig te kunnen wonen kan gedurende langere tijd ondersteuning gewenst zijn. Dat kan betekenen dat er constant behoefte is aan intensieve ondersteuning, dat de intensiteit sterk kan afwisselen en dat er een minimale of zelfs geen ondersteuningsbehoefte kan zijn.

Uit longitudinaal onderzoek naar herhaaldelijke dakloze episodes in samenwerking met voormalig dakloze personen (Boesveldt, 2019b; 2020c) blijkt dat wanneer participanten na herhuisvesting geen wens hadden om begeleiding te ontvangen, dit vaak zorgt voor kwetsbare situaties en dat het lastiger is om naderhand hulp in te schakelen. Ook blijkt dat, omdat er veel komt kijken bij een verhuizing, het vaak lastig kan zijn om voorafgaand te bedenken welke hulp er straks nodig is. Lastigheden die op het moment van betrekken van de woning misschien geen rol spelen, kunnen op een later tijdstip wel aan de orde zijn. Het blijkt uit dit onderzoek daarom van belang, om eerst even rustig te wennen aan de situatie, en daarna met begeleiding, met wie reeds een goede werkrelatie bestaat, af te spreken om flexibel meer of minder hulp te kunnen krijgen. Het vertrouwen bieden, altijd ergens terecht te kunnen, wanneer nodig, helpt om de juiste vragen op tafel te krijgen die zorgen voor herstel en stabiel wonen.

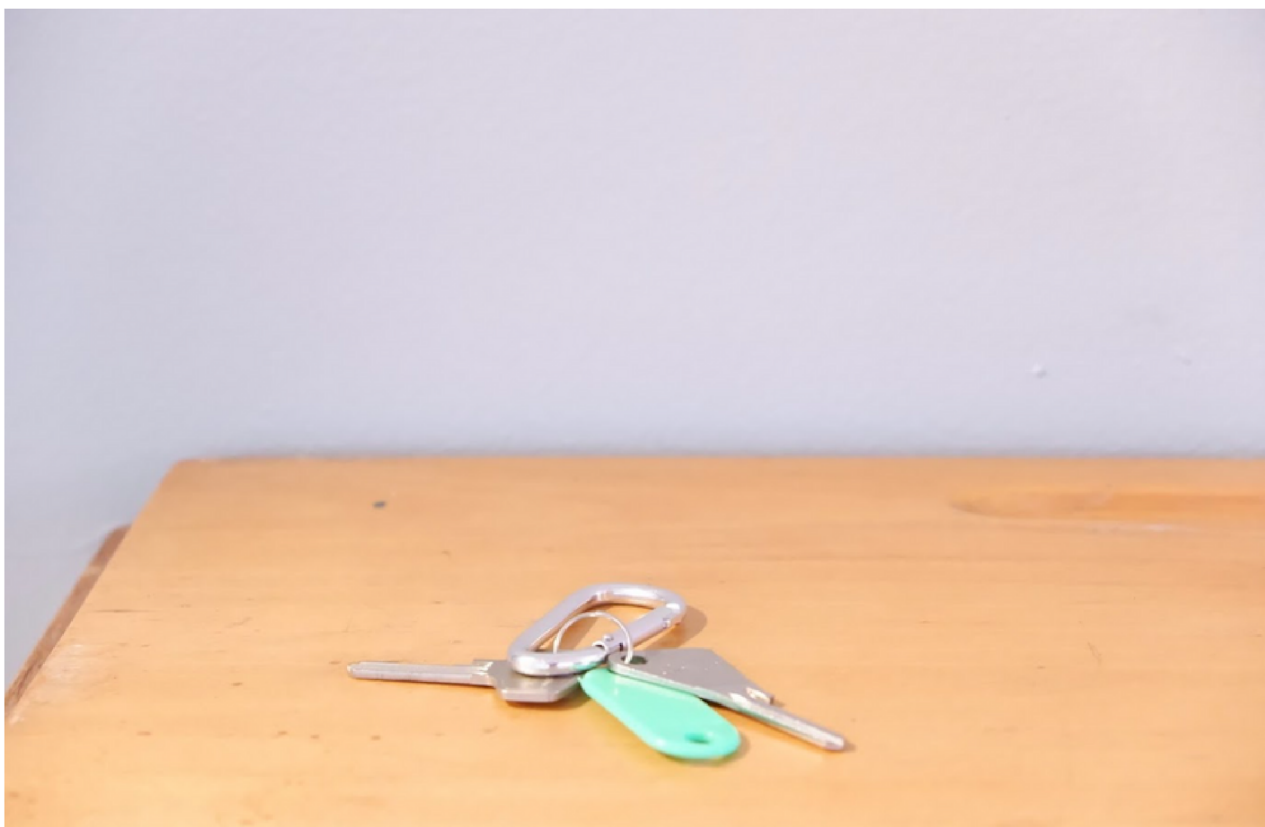
De behoefte aan continuïteit en flexibiliteit van ondersteuning vraagt om een financieringsvorm die zo lang en zo veel hulp als nodig is toelaat. Die het mogelijk maakt om op dagelijkse basis adequaat te reageren en de teams daar goed op in te richten. Housing First is zo effectief doordat begeleiders laagdrempelig beschikbaar zijn en er zijn op de momenten dat het telt.

Het is daarom belangrijk dat de intensiteit en de duur van die begeleiding niet voortdurend onder druk staat. Momenteel staan veel gemeenten financieel onder druk, wat ertoe kan leiden dat zij gericht zijn op het inzetten van zo kort en zo min mogelijk begeleiding eventueel vanuit buurtteams. Dit lijkt een klassiek geval van “penny wise- pound foolish”, gezien het hoge risico op terugval in dakloosheid. Tenslotte verklaard, zoals behandeld, een gebrek aan passende ondersteuning een deel van het gebrek aan draagvlak voor Housing First bij woningcorporaties en buurten, en voedt dit het stigma en zelfstigma op dakloosheid.

Conclusie

Ja, de Housing First als systeemaanpak is mogelijk in Nederland. In dit paper is aan de hand van de acht kernprincipes de status-quo en de veranderopgave besproken. Ook zijn de uitdagingen waarmee we te maken hebben genoemd. Hieruit blijkt dat een meer effectieve uitvoering en landelijke uitrol van de werkzame principes van Housing First mogelijk is, en dat dit vraagt om actieve inzet op de volgende onderwerpen:

1. Een overheid die kennis neemt van Housing First;
2. Verantwoordelijkheid neemt en vraagt voor afspraken en doelstellingen en voorziet in randvoorwaarden en rechtsbescherming;
3. Activiteiten onderneemt om vooroordelen en negatieve beeldvorming tegen te gaan;
4. Het is nodig dat er gewerkt wordt aan samenwerking en het actief delen van beschikbare kennis in onderwijs en het sociaal domein.

Discussie

Kennisopbouw, kwaliteitsbevordering en samenwerking zijn onontbeerlijk voor een succesvolle langetermijnstrategie. Dit betreft landelijk de interdepartementale samenwerking en kennisopbouw. Regionaal en lokaal de kennis en implementatiekracht bij gemeenten, woningcorporaties en zorgaanbieders. En op uitvoerend niveau de toerusting op het toepassen van de Housing First principes in de dagelijkse praktijk.

Housing First Nederland draagt hieraan bij via training en een Leergang Housing First aan de Hogeschool Utrecht, advies en ondersteuning bij de lokale totstandkoming van Housing First, onderzoek en ontwikkeling en het bieden van een netwerk voor leren en kennisdelen. Vanuit Universiteit van Amsterdam Academy wordt reeds voor de tiende keer, in het Executive Programma over Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen, aandacht besteed aan Housing First als onderdeel van beleid. In het kader hiervan wordt ook een werkbezoek aan Helsinki gebracht, waar wordt gesproken met huisvestingsambtenaren (ARA), de Y-foundation (de Housing First woningcorporatie) en zorgaanbieders die de Finse Housing First aanpak uitvoeren.

Het realiseren van voldoende, passende en betaalbare huisvesting is een enorme en uitdagende opgave, maar wel randvoorwaardelijk voor de Housing First systeemaanpak. Het effectief voorkomen en beëindigen van dakloosheid vraagt om het expliciet benoemen van rechten, het inrichten van rechtsbeschermingssystemen en duidelijke targets waarop de politiek ter verantwoording kan worden geroepen. Daarvoor is het nodig dat er laagdrempelige mechanismen worden ontwikkeld waar dakloze mensen hun claim kunnen neerleggen. En dat er heldere, kwantificeerbare doelen worden gesteld die niet vrijblijvend zijn, noch voor de overheid, noch voor de partijen waar zij mee samenwerkt.

Voorts zorgt het stigma dat op dakloze mensen rust ervoor dat zij moeilijker een plek krijgen (of heroveren) in de maatschappij. Ze worden weggezet als onderdeel van een groep waar allerhande stereotype beelden aan vasthangen in plaats van volwaardige mensen met dezelfde rechten als iedereen. Wij beschouwen dit stigma als één van de belangrijkste remmende factoren voor het oplossen van dakloosheid in ons land. Dakloosheid gaat ook om falend beleid, maar het wordt te eenzijdig benaderd alsof het individu faalt. Dit heeft verstrekende gevolgen: stigmatisering heeft zijn weg gevonden naar de cultuur van beleidsmakers, het sociaal werk en woningcorporaties, naar politici en bestuurders.

Er is veel werk te verzetten op het veranderen van de beeldvorming en de publieke opinie. Bovendien moet er met het grootschalig inzetten op wonen in de wijk, ook op dat niveau meer aandacht komen voor het tegengaan van stigmatisering zodat mensen zich thuis voelen in de buurt, een goede omgang met buurtbewoners hebben en ergens onderdeel van uit kunnen maken. Het is nodig om met verschillende partners, op verschillende manieren, op verschillende niveaus en bovenal langdurig te werken aan een geleidelijke verandering van de manier waarop mensen over dakloosheid denken.

Housing First als systeemaanpak is de weg voor Nederland naar een land zonder dakloosheid, waar iedereen een (t)huis heeft en zo nodig de ondersteuning om deze te behouden.

Referenties

Brief van de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de ministers voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Den Haag, 2 juni 2022

Boesveldt, N. Bochem, M., Bolderman, N. Bouhamou, C. Dijk, van E. Jong, S. de, Paardekooper, E. Verbaan, N en Wijbenga, P. i.s.m. Brouwer, R. (2019a) Ambulantisering en Regionalisering van MO en BW in de regio Rijnstreek, Rapportage 2018. Utrecht: Universiteit Utrecht

Boesveldt, Kuijpers en Bochem (2019b)

Boesveldt (2020a). Ambulantisering en Regionalisering van MO en BW in de regio's Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer, Rapportage 2019. Amsterdam: UvA

Boesveldt (2020b). Ambulantisering en Regionalisering van MO en BW in de regio Meierij en Bommelerwaard, Rapportage 2020. Amsterdam: UvA

Boesveldt, Kuijpers en Schokker (2020c)

Devotta, K., Woodhall-Melnik, J., Pedersen, C., Wendaferew, A., Dowbor, T. P., Guilcher, S. J. T., Hamilton-Wright, S., Ferentzy, P., Hwang, S. W., & Matheson, F. I. (2016). Enriching qualitative research by engaging peer interviewers: a case study. *Qualitative Research*, 16(6), 661–680. <https://doi.org/10.1177/1468794115626244>

van Everdingen, Coline & Peerenboom, Peter & Velden, Koos & Delespaul, Philippe. (2021). A Comprehensive Assessment to Enable Recovery of the Homeless: The HOP-TR Study. *Frontiers in Public Health*. 10.3389/fpubh.2021.661517.

Leidelmeijer, K., Frissen, J. en Iersel, J. van (2020). Veerkracht in het corporatiebezit.

Fortuna, K. L., Solomon, P., & Rivera, J. (2022). An Update of Peer Support/Peer Provided Services Underlying Processes, Benefits, and Critical Ingredients. *Psychiatric Quarterly*, 93(2), 571–586. <https://doi.org/10.1007/s11126-022-09971-w>

Hochstenbach, C. (2022). 'Uitgewoond. Waarom het hoog tijd is voor een nieuwe woonpolitiek'. Uitgever: Das Mag Uitgeverij B.V.

Referenties

- Hochstenbach, C. (2022). 'Uitgewoond. Waarom het hoog tijd is voor een nieuwe woonpolitiek'. Uitgever: Das Mag Uitgeverij B.V.
- Jurgens, K. en Boesveldt, N.F. (2022) Regionale infrastructuur voor ggz-cliëntparticipatie. Amsterdam/ Amersfoort: UvA/ Lysias Advies [verschijnt december 2020]
- Pierre, J. and Peters, B.G. (2000) Politics, Governance and the State, London: Palgrave Macmillan.
- Tuynman, M. en Planije, M. (2014). "Het kán dus!" Een doorbraak in het Nederlandse dakloosheidsbeleid. Evaluatie Plan van Aanpak maatschappelijke opvang in de vier grote steden, 2006-2014, Utrecht: Trimbos-Instituut. Evaluatie Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang - Trimbos-instituut
- Van Loenen, T., Van den Dries, L., Jansen, N., & Wolf, J. (2018). Housing First. Nijmegen: Impuls – Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg van het Radboudumc
- Voronka, J. (2019). The mental health peer worker as informant: performing authenticity and the paradoxes of passing. *Disability and Society*, 34(4), 564–582. <https://doi.org/10.1080/09687599.2018.1545113>